

Olympiáda zo slovenského jazyka a literatúry

12. ročník, školský rok 2019/2020

Okresné kolo

Kategória: C

I. ČASŤ – PÍSOMNÁ**TEST****UKÁŽKA Č. 1****ELEKTROMOBILY SÚ BUDÚCNOSŤOU AUTOMOBILOVÉHO PRIEMYSLU**

Automobilový priemysel patrí k najhlavnejším znečisťovateľom životného prostredia. Téma ochrany životného prostredia aktuálne rezonuje v spoločnosti a každý dnes chce prispieť k skvalitneniu životného prostredia obmedzením nákupu rýchlej módy, separovaním odpadu, ale aj využívaním iných spôsobov prepravy.

Aby sme však prispeli k zlepšeniu životného prostredia, mali by sme obmedziť jazdenie na naftových a benzínových autách a mali by sme sa skôr zamerať na iný spôsob prepravy.

VYVÍJANIE ELEKTROMOBILOV

Keďže dieselové autá sa po kauze nemeckej automobilky stali nechcenými, viaceré automobilky sa snažia vyvíjať nové autá, ktoré nebudú mať pod kapotou klasické motory, na aké sme boli zvyknutí, ale budú mať elektromotory najvyššej kvality, ktoré budú poháňať automobil a zároveň nebudú do ovzdušia vypúšťať žiadne výfukové plyny, ktoré znižujú kvalitu ovzdušia.

Klasické spaľovacie motory vypúšťajú do ovzdušia karcinogénne látky, ktoré všetci vdychujeme. Keď si predstavíme, koľko áut okolo nás denne prejde, je to neuveriteľné množstvo.

Vyvíjanie elektromobilov má zmysel. Konečne sa zlepší kvalita ovzdušia a výfukové plyny nebudú naďalej trápiť naše pľúca.

VÍZIA BUDÚCNOSTI

Vyvíjanie elektromobilov a hybridov má zmysel a viaceré automobilky si to uvedomujú. Aj napriek tomu však niektoré automobilky nemyslia do budúcnosti, nemyslia na požiadavky trhu a ešte nezačali s vývojom týchto áut. Problémom však teraz je nedostatok nabíjacích staníc. To sa však do budúcnosti zmení a už nebudete mať problém nájsť miesto, kde by ste si nabili svoj elektromobil.

Situácia s dieselovými motormi sa vyhrotila a v niektorých mestách je dokonca zakázaný vstup dieselových áut do centier miest. Aby nie, keď sú také škodlivé!

Zdroj: Vydavateľstvo DAJAMA

Úloha č. 1

Ktoré tvrdenie vyplýva z ukážky?

Výroba elektromobilov zabezpečí,

- A. že do centier miest bude zákaz vstupu dieselových áut.
- B. že sa zlepší kvalita ovzdušia.
- C. že nebudete mať problém nájsť miesto na parkovanie.
- D. že sa obmedzí nákup rýchlej módy.

Úloha č. 2

Čo sa tvrdí v ukážke?
A. Po kauze nemeckej automobilky sa autá stali nechcenými výrobkami. B. Jedinými karcinogénnymi látkami v ovzduší sú produkty spaľovacích motorov dieselových áut. C. Obmedzením jazdenia na naftových a benzínových autách prispejeme k zlepšeniu životného prostredia. D. Vyvíjanie elektromobilov a hybridov nereaguje na požiadavky trhu.

Úloha č. 3

V ktorom slovnom spojení sa nachádza nezhodný prívlastok z nasledujúcej vety? <i>Aby sme však prispeli k zlepšeniu životného prostredia, mali by sme obmedziť jazdenie na naftových a benzínových autách a mali by sme sa skôr zamerať na iný spôsob prepravy.</i>
A. životného prostredia B. spôsob prepravy C. iný spôsob D. obmedziť jazdenie

Úloha č. 4

V ktorej možnosti je najlepšie vystihnutý význam slovesa rezonovať?
A. dediť, rozprávať sa, vykladať B. vychodiť, prenikať, rozpínať sa C. znieť, ozývať sa, rozširovať sa D. tradovať, bujniť, tiahnuť

Úloha č. 5

<i>Aby sme však prispeli k zlepšeniu životného prostredia, mali by sme obmedziť jazdenie na naftových a benzínových autách a mali by sme sa skôr zamerať na iný spôsob prepravy.</i> Uvedená veta je
A. jednoduché súvetie. B. zložené súvetie. C. jednoduchá veta rozvitá. D. veta s viacnásobným vetným členom.

Úloha č. 6

<i>Aby nie, keď sú také škodlivé!</i> V uvedenej vete je na konci výkričník, pretože ide o vetu
A. želaciu. B. zvolaciu. C. rozkazovaciu. D. oznamovaciu.

Úloha č. 7

Ktoré z nasledujúcich slov vzniklo okrem odvodzovania ešte iným slootovorným postupom ako zvyšné tri?

- A. automobilky
- B. spaľovacie
- C. výfukové
- D. automobilový

Úloha č. 8

V ktorej možnosti je správne určené sloveso z nasledujúcej vety?

Automobilový priemysel patrí k najhlavnejším znečisťovateľom životného prostredia.

- A. budúci čas, trpný rod, dokonavý vid
- B. prítomný čas, činný rod, dokonavý vid
- C. prítomný čas, činný rod, nedokonavý vid
- D. budúci čas, činný rod, nedokonavý vid

UKÁŽKA Č. 2

ZÁDIELSKA TIESŇAVA (SLOVENSKÝ KRAS)

Najznámejším a jedným z najzaujímavejších veľmi navštevovaných miest v najvýchodnejšej časti Slovenského krasu je národná prírodná rezervácia zádielska tiesňava, ktorá patrila v rozličných anketách o najkrajšiu dolinu vždy medzi najväznejších kandidátov. Je vskutku romanticky krásna.

Dĺžka tiesňavy je 2 200 m, hĺbka 300 m a najužšie miesta na dne majú šírku iba 10 m. Je hlboko vrezaná do bieleho vápenca krasových planín slovenského krasu, miestami hlboká vyše 400 m. Na najužších úsekoch sa na jej dno sotva zmestí stará asfaltová cesta.

Pozoruhodným skalným útvarom vysokým 105 metrov je cukrová homoľa, ktorá dostala tento výstižný názov podľa svojho charakteristického štíhleho tvaru.

S extrémne vhlbeným tvarom doliny súvisí mikroklimatická inverzia, ktorá podmieňuje vegetačnú inverziu. Dolu v doline rastú najmä karpatské rastlinné spoločenstvá uprednostňujúce chladnejšie a vlhšie biotopy. Na suchých a pomerne teplých horných úsekoch skalnatých svahov rastú podobne ako na okolitých náhorných plošinách teplomilnejšie a suchomilnejšie panónske rastlinné spoločenstvá.

Zádielska dolina je chránená ako národná prírodná rezervácia. Vedie ňou trasa náučného chodníka. Je trasovaná tak, aby turistom ukázala jej dnovú časť, ako aj horné skalnaté okraje zo strany Zádielskej planiny s výhľadmi, ktoré patria k tomu najkrajšiemu, čo nám slovenská príroda ponúka.

Úloha č. 9

Ktoré tvrdenie vyplýva z ukážky?

- A. Panónske rastlinné spoločenstvá ako typické biotopy pre tento región rastú len v Zádielskej tiesňave.
- B. Zádielska tiesňava patrila v rozličných anketách o najkrajšiu dolinu vždy medzi najväčších kandidátov.
- C. Na dne tiesňavy vedie starý asfaltový turistický chodník.
- D. Dolu v doline rastú teplomilnejšie a suchomilnejšie rastliny.

Úloha č. 10

Ktoré tvrdenie nevyplýva z ukážky?

- A. Cukrová homoľa je pozoruhodný vápencový skalný útvar.
- B. Cukrová homoľa patrí k najužším úsekom romantickej doliny.
- C. Cukrová homoľa sa nazýva podľa svojho typického štíhleho tvaru.
- D. Cukrová homoľa sa týči až do výšky stopäť metrov.

Úloha č. 11

Do ktorého jazykového štýlu zaradíme ukážku č. 2?

- A. do hovorového
- B. do administratívneho
- C. do umeleckého
- D. do publicistického

Úloha č. 12

V texte ukážky č. 2 sú tri pravopisné chyby. Vyhľadaj slová, v ktorých sa chyba nachádza, a v odpovedi ich napíš správne.

a.

b.

c.

Úloha č. 13

Je yskutku romanticky krásna.

Ktorou skupinou slov môžeme nahradiť podčiarknuté slovo vo vete bez toho, aby veta stratila svoj význam?

- A. popravde povedané, vlastne, iste
- B. rázne, rozhodne, radikálne
- C. naozaj, skutočne, veru
- D. nekompromisne, rezko, pevne

Úloha č. 14

Koľko prídavných mien je v prvom odseku ukážky vyjadrených superlatívom?

- A. 5
- B. 6
- C. 7
- D. 8

Úloha č. 15

Ktorý z uvedených výrokov nepatrí do ľudovej slovesnosti?

- A. Svätá Barbora ťahá sane do dvora.
- B. Ranné vtáča rosa zmáča.
- C. Kde nechodí slnko, tam chodí lekár.
- D. Miestnosť bez kníh je ako telo bez duše.

UKÁŽKA Č. 3

Ján Smrek – JARNÁ PIESEŇ

Objímam Vesnu, krásavicu,
rozmarným, nežným pohľadom,
som navštívil jej vonný dom,
nesúc jej srdca polovicu.

Kto žiť chce, k nej nech so mnou chváta.
Pod', dievča čerešňových pier.
Život je veľký bohatier,
dá lásky nám, keď nedá zlata!

Jaro je samé milovanie,
hora je samé štebotanie,
srdce moje je fiala,
ju moja milá voňala.
Odtrhla si ho – krvácalo,
poľúbila ho – zaplesalo,
jej dvoje rúk si ho za ňadrá vložilo,

srdce to na jej srdiečku ožilo.
Slávici, spievajte nám
rozkošné pesničky jarné:
prekrásnu milú ja mám,
mladuškú dievča a švárne!

Hlavička jej zlatovlasá
k môjmu plecu nakláňa sa,
zrak jej v moje oči XXXXXXXXXX,
zrak jej moje oči hladí,
šepkajúc: milujem, milujem...
Ach, oči krásne, viem to, viem.
Preto som cele šťastný.
Myslím: život je krásny,
zelená hora, svieži les
je rovnou cestou do nebies.

Úloha č. 16

Do ktorého druhu lyriky zaradíte báseň?

- A. osobná lyrika
- B. prírodná lyrika
- C. ľúbostná lyrika
- D. spoločenská lyrika

Úloha č. 17

Ktorý druh rýmu použil autor v prvej a druhej strofe ukážky?
A. prerývaný B. obkročný C. striedavý D. združený

Úloha č. 18

V ktorej možnosti sú uvedené len zdobneniny?
A. srdiečko, pesnička, hlavička B. mladuška, voňavučka, zlatá C. fiala, čerešnička, očka D. hlavička, pesnička, milá

Úloha č. 19

Ktoré z uvedených slov patrí na zakryté miesto v ukážke?
A. chladí B. ladí C. hľadí D. mladí

Úloha č. 20

V ktorej možnosti sú správne určené nasledujúce umelecké jazykové prostriedky? <i>som navštívil jej vonný dom; rozkošné pesničky jarné</i>
A. metafora, epiteton B. metonymia, prirovnanie C. metafora, personifikácia D. básnický prívlastok, symbol

Úloha č. 21

V ktorej možnosti <u>sa nenachádza</u> umelecký jazykový prostriedok?
A. Srdce moje je fiala. B. Ach, oči krásne, viem to, viem. C. Srdce jej silno tlklo D. Život je veľký bohatier.

UKÁŽKA Č. 4

Situácia

Cez našu oblasť bude postupovať smerom na severovýchod teplý front spojený s tlakovou nížou nad Britskými ostrovmi. Za ním bude do našej oblasti prúdiť teplý a vlhký vzduch.

Predpoveď počasia na 02. 11. 2019 (sobota):

NOC: Oblačno až zamračené, spočiatku vo východnej polovici ešte zmenšená oblačnosť. Ojedinele mrholenie alebo dážď, od stredných polôh zrážky aj snehové.

Najnižšia nočná teplota 2 až -3, na západe 6 až 2 st. Prevažne južný vietor 3 až 9, v nárazoch ojedinele okolo 14 m/s (10 až 30, nárazy 50 km/h). V Banskobystrickom kraji a na východe spočiatku miestami ešte slabý vietor. Na horách, nad pásmom lesa, postupne búrlivý vietor až víchrica.

DEŇ: Oblačno až zamračené a miestami dážď alebo mrholenie. Spočiatku vo vysokých polohách sneženie. Najvyššia denná teplota 4 až 9 st., na západe 9 až 14 st. Teplota na horách vo výške 1500 m okolo 3 st. Prevažne južný vietor 4 až 10, v nárazoch miestami okolo 14 m/s (15 až 35, nárazy 50 km/h). V Banskobystrickom kraji miestami slabý vietor. Na horách, nad pásmom lesa, búrlivý vietor až víchrica.

<http://www.shmu.sk/sk/?page=58&id=&area=cele&ts=1572652800>

Úloha č. 22

Z ukážky vyplýva, že 2. novembra 2019

- A. na juhu Slovenska napadne sneh.
- B. nad celým Slovenskom bude viať slabý vietor.
- C. cez naše územie bude postupovať teplý front spojený s tlakovou nížou.
- D. treba očakávať na väčšine územia Slovenska severozápadný vietor.

Úloha č. 23

V ktorej možnosti sa nachádza združené pomenovanie?

A. teplý front	C. denná teplota
B. našu oblasť	D. vlhký vzduch

Úloha č. 24

Aký bol dôvod SHMÚ vydať predpoveď počasia na 2. 11. 2019?

- A. Vysvetliť príčiny nadchádzajúceho počasia.
- B. Informovať o očakávanom počasi na Slovensku.
- C. Varovať pred možnými dôsledkami očakávaného počasia.
- D. Opísať predpokladané prejavy počasia na západe a juhu Slovenska.

Úloha č. 25

Urč nasledujúcu vetu podľa zloženia a členitosti.

Spočiatku vo vysokých polohách sneženie.

- A. jednoduchá, dvojčlenná, úplná
- B. jednoduchá, jednočlenná, neslovesná
- C. jednoduchá, jednočlenná, slovesná
- D. jednoduchá, dvojčlenná, neúplná

I. ČASŤ – PÍSMONÁ
TRANSFORMÁCIA TEXTU

Inšpirujte sa textom ukážky č. 2 a pripravte reklamný plagát, ktorým oslovíte záujemcov o turistiku na Slovensku.

ZÁDIELSKA TIESŇAVA (SLOVENSKÝ KRAS)

Najznámejším a jedným z najzaujímavejších veľmi navštevovaných miest v najvýchodnejšej časti Slovenského krasu je národná prírodná rezervácia zádielska tiesňava, ktorá patrila v rozličných anketách o najkrajšiu dolinu vždy medzi najväčších kandidátov. Je vskutku romanticky krásna.

Dĺžka tiesňavy je 2 200 m, hĺbka 300 m a najužšie miesta na dne majú šírku iba 10 m. Je hlboko vrezaná do bieleho vápenca krasových planín slovenského krasu, miestami hlboká vyše 400 m. Na najužších úsekoch sa na jej dno sotva zmestí stará asfaltová cesta.

Pozoruhodným skalným útvarom vysokým 105 metrov je cukrová homoľa, ktorá dostala tento výstižný názov podľa svojho charakteristického štíhleho tvaru.

S extrémne vhlbeným tvarom doliny súvisí mikroklimatická inverzia, ktorá podmieňuje vegetačnú inverziu. Dolu v doline rastú najmä karpatské rastlinné spoločenstvá uprednostňujúce chladnejšie a vlhšie biotopy. Na suchých a pomerne teplých horných úsekoch skalnatých svahov rastú podobne ako na okolitých náhorných plošinách teplomilnejšie a suchomilnejšie panónske rastlinné spoločenstvá.

Zádielska dolina je chránená ako národná prírodná rezervácia. Vede ňou trasa náučného chodníka. Je trasovaná tak, aby turistom ukázala jej dnovú časť, ako aj horné skalnaté okraje zo strany Zádielskej planiny s výhľadmi, ktoré patria k tomu najkrajšiemu, čo nám slovenská príroda ponúka.

Použitá literatúra

Zdroj: Vydavateľstvo DAJAMA

Web: Zádielska tiesňava (Slovenský kras)

Ján Smrek: Cválajúce dni

<http://www.shmu.sk/sk/?page=58&id=&area=cele&ts=1572652800>

Autor: Mgr. Daniela Petříková

Recenzovali: Mgr. Božena Mizerová, Mgr. Alžbeta Palacková

Redakčná úprava: Mgr. Alžbeta Palacková

Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, Bratislava 2019

SL012 OKCul19